د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف عمومي ریاست

هنر

A R T

اووم ټولګـــــــــی

۱۳۹۰ هـ . ش

Ketabton.com

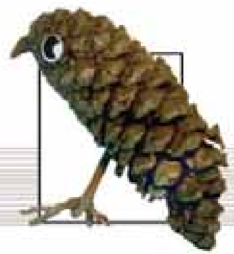

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري،
په بازار کې یې اخیستنه او خرڅونه په کلکه منع ده.
له سرغړوونکو سره قانوني چلند کیږي.

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د
روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

هنر او ومه ټولګی

د چاپ کال ۱۳۹۰ هـ. ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مؤلفان:

سیدانور میچنخیل د هنرونو د دیپارتمنت علمي غړی

محمد غالب الله یار د هنرونو د دیپارتمنت امر

علمي او مسلکي اډیټور

سید انومیچنخیل

د ژبې او ادبیاتو اډیټوران

محمد قاسم هیله من د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د پروژې غړی.

مولف محمد سهراب دیدار

د ایډیټ مسلکي کمیټه

پوهنمل عبدالحی فرحمند د هنرونو د پوهنځي استاد

د پوهنې وزارت:

غلام محمد راهي د هنر د مضمون ښوونکی

عاطفه شبنم عارفي د هنر ښوونکې

دیني، سیاسي او فرهنګي کمیټه:

- مولوي عبدالصبور عربي
- دکتور محمد یوسف نیازی
- حبیب الله راحل د پوهنې وزارت سلاکار د تعلیمي نصاب د پراختیا په ریاست کې

د څارنې کمیټه:

ـ دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین

ـ دکتور شېرعلي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول

ـ د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

طرح او ډیزاین

رحمت الله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی | دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې | هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی | د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو | د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي | پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي | هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي | لکه لمر پر شنه اسمان
په سینه کې د اسیا به | لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر | وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کېږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځېدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤوليت په ريښتوني توگه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، دوطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو، تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

	سرلیک	مخ
١	کرښه او یا خطونه	١
٢	په خطونو انځور ګري	٣
٣	په افغانستان کې له اسلام نه مخکې د هنر تاریخ	٥
٤	له هنري وسیلو سره اشنایي	٩
٥	شکل ، سطح او حجم	١٣
٦	په ګوتو ټاپه کول	١٥
٧	شکل (سطح او حجم)	١٧
٨	د ډبرو ددوري هنر	١٩
٩	د سیمي کُرې جوړول	٢١
١٠	له میوې ځخه د ډک لوښي انځورول	٢٣
١١	د بین النهرین، ایران او لرغوني مصر هنرونه	٢٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲	له رس ختې څخه د حجمونو جوړول	۲۷
۱۳	د خپلې خوښې د فصل انځورول	۲۹
۱٤	له رس ختې څخه د ګوتو د فشار په طریقه د حجم جوړول	۳۱
۱۵	د هند، لرغوني چین او جاپان هنرونه	۳۳
۱٦	جوړښت یا بافت	۳۵
۱۷	د ختینوحجمونو رنګه کول	۳۷
۱۸	د لرغوني یونان او لرغوني روم هنرونه	۳۹
۱۹	د بېلو بېلو سیمي حجمونو جوړول	٤۱
۲۰	د مسیحیت هنر	٤۳
۲۱	له طبیعي موادو څخه د لاسي کارونو جوړول	٤۵
۲۲	د افغاني هنرمندانو پېژندل	٤۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

١

کرښه او یا خط

خط څه شي ته وايي؟
په خپل چاپیریال کې کوم خطونه وینئ؟

د کاغذ په پاڼې یوه کرښه و کاږئ.هغې ننښې ته چې د پنسل له نوکې څخه پر سپین کاغذ پاتې کیږي،ټکی یا نقطه ویل کیږي.د یوه کاغذ پر مخ د انسان د لاس حرکت خط جوړوي چې د ټکو یا نقطو مجموعه ده.که ددوارو لاسونو ورغوي سره و نښلوو، ددوارو لاسو تر منځ یو نوی خط لیدل کیږي. که لاسونه سره جلاکړو، هغه له منځه ځي.د ځمکې او اسمان تر منځ یو خط لیدل کیږي چې د ((افق))په نوم یادیږي.دا خط د سمندر په خواکې په ښه توګه د لیدلو وړ دی.هر څومره چې کښته او پورته ولاړ شو، د سمندر خط هم زمونږ سره ځي او راځي. له دې امله د افق خط د انساني دید دارتفاع

(١ انځور)مستقیم خطونه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له نظره تغیر کوي. د بېلو بېلو شیانو او موجوداتو په ځنګ کې یو خط لیدل کیږي چې کولای شو د هغه په واسطه د هر شي شکل وښیو. کولای شو چې غر، الوتونکي، منه، کور، موټر، کښتۍ، الوتکه او داسې نور په بېلو بېلو

خطونو وښیو.

(۲ تصویر) مات شوي خطونه

هغه خطونه چې موږ په خپله شاوخوا کې وینو مختلف ډولونه لري. کولی شو چې هغه په درو برخو وویشو. ۱- مستقیم خط ۲- منحني خط ۳- منسکر خط (مات شوی خط) ۱- ۲- ۳- شکلونو ته وګورئ

(۳ شکل) منحني خط

تمرین:

۱- په طبیعت او خپل چاپیریال کې د مستقیمو خطو ډولونه پیدا کړئ.

۲- د منحني خطونو نمونې په طبیعت او خپل چاپیریال کې پیدا کړئ.

۳- بیل بیل منکسر خطونه په طبیعت او چاپیریال کې ولټوئ.

٤- د عمودي، افقي، مایل او مستقیمو خطونو نمونې په کومو ځایونو کې وینئ.

۵- ډول ډول خطونه چې مو پیدا کړل، بیا یې سره پرتله کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

په خطونو انځور کړي:

ایا د انځورولو لپاره په لومړي سر کې باید باید ځانګړي موضوع په پام کې ولرو؟

د خطونو په مرسته شکلي شکلونه انځورولای شو. یو ساده خط انتخاب کړئ او هغه د نورو خطو نو په مرسته داسي بشپړ کړئ چې ستاسې د خوښې انځور رسم کړي. ددې کار لپاره د خط شکل او دهغه حالت ته باید په ډیر غور او دقت پاملرنه وکړئ.

د خطونو په لیدلو د کوم شکل په فکر کې لویږئ؟ دنورو خطونو په زیاتولو سره یو شکل رسامي کړئ، تر څو هغه شی چې تاسې په خپل ذهن کې مجسم کړی دی، ووینئ.

ددې کار لپاره کولی شئ، خپل کاغذ بېلو بېلو خواوو ته تاو کړئ. کیدای شي چې له کومې بلې زاویې څخه یو مناسب شکل پیدا کړئ. وروسته هڅه وکړئ چې هغه د خپلې خوښې په شکل بدل کړئ.

د هغې د بشپړولو لپاره د موضوع جزئیات په لومړني خط ور زیات کړئ او خپله طرحه بشپړه کړئ. بیا هغه په خپله خوښه رنګه کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

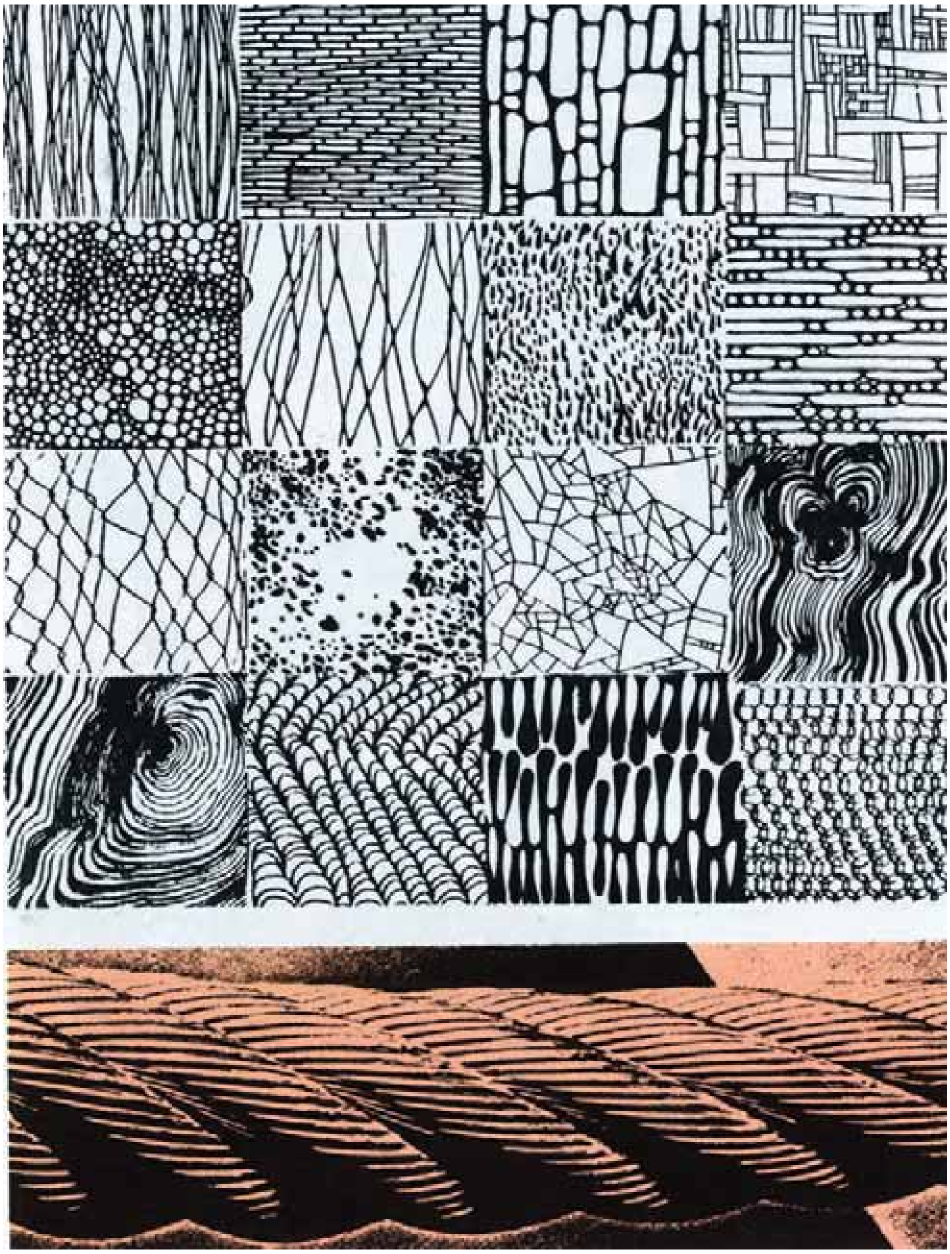

تمرین:

۱-په بیلو بیلو منحني خطونو د خپلې خوښې شکل رسامي کړئ.

۲-د مات شویو خطونو (منکسر)څخه په ګټه اخیستنه ډول ډول شکلونه انځور کړئ.

۳-د عمودي،افقي او مایل مستقیمو خطو څخه ابتکاري شکلونه جوړ کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

(۱ انځور) د عاج له جنس څخه د میزبوه وړه پښه .

د افغانستان د هنر تاریخ
د افغانستان د لرغونو آثارو په هکله معلومات لرئ؟

د افغانســتان ډیر پخواني انســاني وســایل د ((ډبرو په لومړۍ))دورې پورې اړه لري چې د غزني د((ناور))په دښــته کې کشــف شــوي دي.دا وسیلې د اوبســتیدان او چقمق له ډبرو څخه جوړې شوي دي چې تاریخ یې له میلاد نه مخکې سلو زرو کالو ته رسیږي.

(۲ انځور) په بگرام کې دلاس ته راغلو اثارو اندازه (CM ۸۷۳

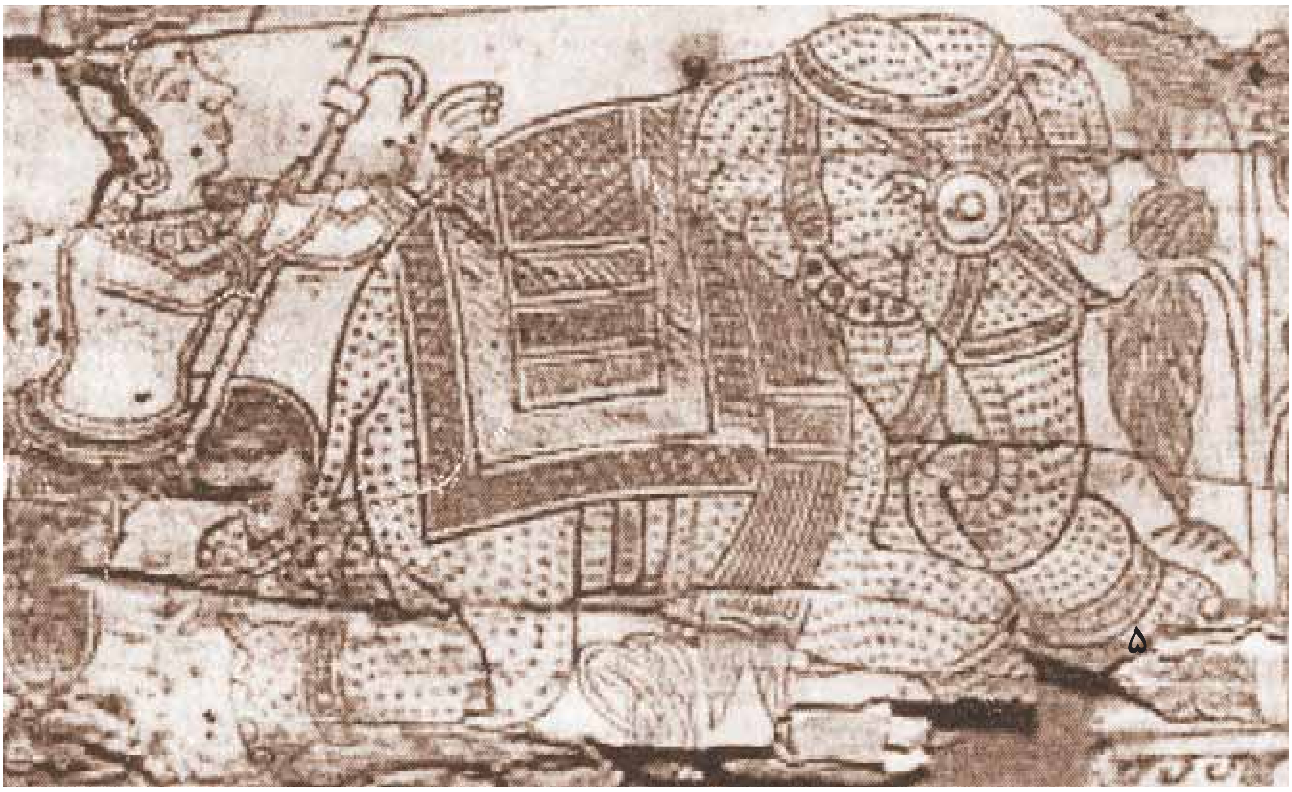

تیرونه، د ډبرو هستې او تېرې ډبرې یا په طبیعي شکل او یا د انسان په لاس جوړې شـوي او په کار وړل شوي دي. ددې وسـیلو جوړول د ډیرو پخوانیو زمانو انساني مهارت شمیرل کیږي.

د ډبرو د منځنۍ دورې ټولنې په غارونو کې اوسیدې.

د انسـانانو د ژوندانـه ارزښـتمن اثـار چـې د سـمنگانو د ((اق کپرک))او ((هـزار سـوم)) په غارونو کې پیدا شـوي دي، په زړه پـورې اثار دي چې د ډبرو په منځنۍ دورې پورې اړه لریدا په افغانسـتان کې د لومړنیو انسـانانو د ژوندانه ډیر په زړه پورې اثار دي. په دې غارونو کې د کار په وسـیلو سـربیره د خطونو او نقاشـیو نمونې هم لیدل شـوي دي. ځینې پوهان په دې باور دي چې دا پیچلي او په یو بل پورې تړلي خطونه په افغانسـتان کې د نقاشـۍ او رسم الخط

(۳ انځور) د مرمرو په ډبرو کې کیندل شوی.

لومړنۍ نمونې دي چې په دې غارو کې کشف شوې دي.

ددې اثارو تاریخ له میلاد نه مخکې د شلو زرو نه تر پنځو سو زرو کالو پورې رسـیږي. د بدخشـان د کور په دره کې ځینې کشف شوي اثار د ډبرو په نوې دورې پورې اړه لري. په دې دوره کې په صیقل شـویو ډبرو سربیره د مذهب علامې هم لیدل شوي دي. د مړو د ښخولو له طریقې څخه داسې معلومیږي چې ددې حوزې انسانان د عقیدو او معنوي مراسمو در لودونکي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسانانو ذهني پراختیا، د باورونو ایجادول او عقیدې په حقیقت کې د ډیر پخوانی هنري آثار، لکه: نقاشي،مجسمه جوړونه او بیلا بیل سفالي لوښې د((مندیگک))په اثارو کې کتلای شو.مندیگک یوه لرغونې سیمه ده چې د ((گنداهارا))((اوسني ننگرهار)) په شمال لویدیځ کې پرته ده. ددې لرغونې سیمې په اثارو کې ختیني مجسمې او سفالي لوښې چې په هندسي منظمو انځورونو ښکلي کړای شوي دي او د معمارۍ هنر کشف شوی دی چې تاریخ یې له میلاد څخه مخکې درې زره کالونو ته رسیږي.

(٤ انځور)لاس بند د حیوان په انځور ،بدخشان)

د فاریاب ولایت د ((داشلي))په سیمه کې د مهرونو او وزنونو کشف کیدل د هنر د پراختیا ښه ثبوت دي دا مهرونه په ډیر مهارت سره جوړ شوي دي.کورنیو مهرونو د امیرانو له مهرو سره توپیر در لود.ددې کشف شوو اثارو تاریخ له میلاد نه مخکې یو زرو کلونو ته رسیږي.

(٥ انځور دجواهراتو صندوق دعاج کندن کاري

د بلخ په ((ای خانم))کې د ښیښو جوړولو او په هغې کې د نقشونو دانځورولو مهارتونه په افغانستان کې د هنر د پراختیا یو بل پړاو بلل کیږي.سربیره پردې په بلخ او ای خانم کې په زیاته اندازه ښیښه یې گیلاسونه چې شاوخوا یې په ښکلو او رنگه نقشونو او انځورونو ښکلي شوي،کشف شوي دي. په همدې سیمه کې یو ورزشي لوبغالی (ستدیوم)چې په څلور ضلعي تیږو باندې فرش دی،کشف شوی دی.هغه څه چې دای خانم دریځ له نورو ساحو څخه جلا کوي دا دي چې د لومړي ځل لپاره د یونان او یونان- باختري هنر د مجسمو په جوړولو کې د ودانیو د کار وسیلې، د ښکلا سامان او الې لیدل کیږي چې د هغو تاریخ له میلاد څخه وړاندې لومړۍ او دویمې پیړۍ ته رسیږي.((طلا تپه))د افغانستان یوه بله لرغوني سیمه ده.له طلا تپې څخه په ښکلو ښایسته ډیزاینونو جوړ شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له یوویشـتو زرو څخه زیات طلایي اثار کشـف او تر لاسه شوي دي. دا هنري اثار ډېر زیات ارزښـت لري. د ونو پاڼې، د هوسـۍ مجسـمه، ډول ډول لاس بندونـه چې په لاجوردي غمیو ښـکلي شـوي دي، په دې لرغونـو اثارو کې شامل دي.

یـوه بله سـیمه چې د افغانسـتان د هنر پـه تاریخ کې ځانګړی ځـای او ډېر ارزښت لري، هغه د بامیانو سیمه ده، د بامیانو ولایت د افغانستان په مرکز کې پروت دی. د بودا لویو مجسمو چې په ټوله نړۍ کې ساری نه لري دې سیمې ته ښکلا ور بخښلې وه چې د ((صلصال)) او ((شمامه)) په نوم یادېږي. نوموړي اثـار ددریمې او څلورمې میلادي پیړیو شـهکارونه دي. د الویې مجسـمې د ګنداهـارا او یونان- بودایـي ګډ هنري ترکیب دی. په نـړۍ کې د لومړي ځل لپـاره د بامیانو پـه مغارو کې د انځورولو په موخه لـه روغني رنګ څخه ګټه اخیستل شوې ده.

په بګرام کې د کشـف شـویو اثارو هنري ارزښتونه د افغانستان د هنر په تاریخ کې ټاکلی ځای لري.

د بودامناسـبه او دښـکلې څېرې لرونکې مجسـمه په هډه کې جوړه شـوې ده. ددې دورې آثـار د ګنداهـارا د مکتـب په نوم یاد شـوي دي. دګنداهارا په مکتب کې معنویت له هند او مادیت له یونان څخه اخیسـتل شوي دی. ددې اثارو تاریخ څلورمې، پنځمې او شپږمې میلادي پیړیو ته رسیږي.

(٦ انځور) پربرونزوکې جوړه شوی کاسه د اوښکو د څاڅکو طرح

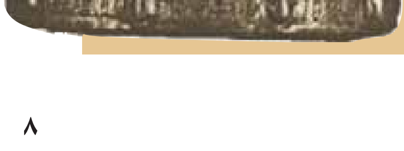

تمرین:

ایا ستاسـو په چاپیریال کې، لرغوني اثار پیدا شـوي دي؟ په دې اثارو کې کوم کوم شیان شامل وو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

له هنري وسيلو سره اشنايي

د نقاشۍ او لاسي کارونو د فعاليت د سرته رسولو لپاره کوم شيانو ته اړتيا لرئ؟ په کومو وسيلو کولای شئ نقاشي وکړئ؟

د لاسي کار د جوړولو لپاره له کومو شيانو څخه ګټه اخلئ؟

(۱ انځور) رنګه پنسلونه

خپلې خيالي او ذهني مفکورې د نقاشۍ، انځورګرۍ او لاسي کار په شکل سرته ورسوئ او هغه نورو ته وښياست. د نقاشۍ او د لاسي کارونو د جوړولو لپاره له بېلو بېلو وسيلو څخه ګټه اخيستل کېږي. که د نظر وړ مواد نه وي، نو کيدای شي نورې وسيلې يې په ځای وکاروو. يا هغه ته ورته وسيلې جوړې کړو. مثلاً د نقاشۍ په آبي رنګونو معمولاً له مويک قلم څخه کار اخيستل کېږي. کولای شو په ګوته، سفنج او يا هغه مويک قلم چې په خپله مو جوړ کړی وي، په آبي رنګونو انځورګري يا نقاشي وکړو. تاسې فکر وکړئ چې د نورو کومو شيانو په واسطه کولای شو په ابي رنګونو نقاشي وکړو؟ هغه وسيلې چې د هنري کارونو لپاره کارول کيږي، په درو برخو ويشل کيږي:

(۲ انځور) ابي رنګ، مويک او د اوبو ګيلاس

۱- هغه وسيلې چې اثر يا نښه يې پاتې کيږي، لکه: پنسل، رنګه پنسل سکاره، سيايي، ابي رنګونه، روغني رنګونه او ... رنګه جوهر، ابي او روغني رنګونه معمولاً د مويک قلم په مرسته د نقاشي او رنګه کولو لپاره کاروي.

۲-هغه وسیلې چې نبنه پرې ایښودل کیږي، لکه: کاغذ،مقوا یا پنډ کاغذ،رخت یا تکه،خته،کودي،طبعي مواد(د ونو پاڼې، د الوتونکو بڼکې،لرګي،ډبره،...)مصنوعي مواد (نخ،سیم ...)چې د نقاشۍ او دلاسي کارونو د جوړولو په وخت کې کارول کیږي.

۳-کومکي وسیلې، لکه: د طراحۍ یا انځورګرۍ تخته، خط کش، پنسل تراش،پنسل پاک، د اوبو لوښی، د ترس کاغذ(لږ څه شفاف کاغذ)،بیاتي،سلېښت،شکاستیپ،ورنس...چې د رسامۍ، نقاشۍ، رنګه کولو او لاسي کارونو په برخه کې یې کاروي. دا وسیلې کار اسانوي، خو نشتوالی یې د فعالیت د سرته رسولو مانع کیدای نشي.دهغووسیلو چې زمونږ په واک دي، لکه: (طبیعی مواد)ځینې وسیلې چې موږ ورته اړتیا لرو او په لاس کې یې نه لرو، نو باید هغه له محیطي طبیعي موادو څخه په ابتکاري ډول جوړې کړو.دا کار زموږ سره د کار په سرته رسولو کې مرسته کوي.یا په بل عبارت د ابتکاري وسایلو جوړول له هغه وسیلو څخه چې په واک کې مو نشته، خورا زیات ارزښت لري.که سلېښت مو نه درلود له سرښنا کې مادې څخه استفاده کولی شو؟نښه پرېښودونکي وسیلې د نقاشۍ، رسامۍ او رنګه کولو لپاره کارول کیږي.ځینې وسیلې سیایي لرونکي وي، لکه: پنسل، سیایي او سکاره خو ځینې نور یې رنګه وي،لکه: رنګه پنسل، رنګه جوهر، ابي رنګونه، روغني رنګونه او طبیعي پوډري رنګونه. له پنسل او سکرو څخه استفاده کول اسان دي.کولای شو دکاغذ په مخ مستقیماً

(۲ انځور) ابي رنګ، مویک قلم او د اوبو لوښی

(۳ انځور) ابی رنګونو ځانګړی لوښی او د اوبو لوښی

(٤ انځور) کاغذ د رسامی په تخته په سکاشټیپ نښلول شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵) انځور د رنګ کارولو مختلفې وسیلې.

پرې کار وکړو. ابي رنګونه او جوهري رنګونه له اوبو سره باید ګډ یا مخلوط شي تر څو د هغو ټینګوالی یا غلظت مناسب شي او په اسانتیا سره د کاغذ پر مخ ښکاره شي. روغني او پوډري رنګونه له خاصو تیلو سره مخلوطیږي تر څو مناسب ټینګوالی پیدا کړي چې پر یوې سطح باندې په ښه ډول وکارول شي. ترکیبي مواد له مویک قلم یا چاړې په واسطه پر سطح باندې استعمالیږي. که د روغني رنګ ټینګوالی مناسب وي، نو رنګ په مویک پورې نه نښلي او په ډیره اسانتیا له مویک څخه د سطحې په مخ بیلیږي. له ابي او جوهري رنګونو سره چې اوبه زیاتې شي، کم رنګه کیږي. همدارنګه له روغني او پوډري رنګونو سره چې تیل زیات ګډ شي، نرې (رقیق) کیږي. د روښانه رنګونو د جوړولو لپاره همدا مواد له سپین رنګ سره مخلوطوي. په ابي او روغني رنګونو باندې د نقاشۍ لپاره باید د رنګ په ترکیب و پوهیږئ. وروسته د زیات تمرین له امله کولای شئ چې د رنګ مناسب ټینګوالی پیدا کړی. تر څو وکولای شئ چې د مویک په واسطه هغوی د نقاشۍ او رنګه کولو لپاره وکاروئ.

کوم مواد پیژنئ چې د نقاشۍ یا رنګه کولو لپاره مناسب وي؟ ایا ستاسې د ژوندانه په چاپیریال کې طبیعي رنګه مواد پیدا کیږي؟ د هغې نمونې پیدا کړئ او د نقاشۍ او رنګه کولو لپاره یې وکاروئ. مواد او نښه پرېښودونکي وسیلې په زیاته اندازه د رسامۍ، نقاشۍ او د لاسي کارونو لپاره کارول کیږي. نښه منونکي وسیلې، لکه: کاغذ، مقوا، یوه ټوټه لرګی، ډبله ټوټه، د کارتن مقوا، سفالي (خټین) کورني لوښي او پوزي چې د رسامۍ او نقاشۍ لپاره کارول کیږي. په دې شیانو انځورونه او نقاشي کیدلای شي که وغواړو چې په ابي رنګونو نقاشي وکړو، نو کاغذ مو بایدلږ څه ډبل او پیړ وي. که چیرته کاغذ نازک وي، نو د کار په وخت کې څیرې کیږي. که په کورنیو لوښو، پوزي او یا لرګي باندې کار کوو، باید له ټینګ یا غلیظ ابي رنګ څخه کار واخلو. د لاسي کارو د جوړولو لپاره، جوړه شوې خټه، بېل بېل طبیعي مواد، لکه: (د ونې پاڼې، ډبرې د الوتونکو ښکې، ...) او هغه مصنوعي مواد چې په لاس

کېږي لرګي،لکه: (سیم ،نخ،باطله قطي،کاغذ،او باطله مقوا،...) د استفادې وړ دي.تاسې کولای شئ چې له هغې څخه په خپله خوښه لاسي کار جوړ کړئ.د کار د پیل لپاره ختې سمه کښېکاږئ او په سوکونو یې ووهئ. بیا پرې کار وکړئ، خو باید و پوهیږئ چې ختې او خپل ختین لاسي کار باید په پلاستکي کڅوړه کې تاو کړئ،تر څو هوا یې ونه وهي او ژر وچ نشي (ختین کارونه باید ورو ورو وچ شي تر څو ونه چوي.له سیم نه د لاسي کارونو د جوړولو په وخت کې باید غور و کړئ چې د سیم تېرې څوکې مو لاسونه ژوبل نه کړي.د هنري کارو د سرته رسولو لپاره نورو وسایلو ته هم اړتیا لرو، لکه: د ترس کاغذ یا سکاشټیپ چې د لاسي کار د بېلو بېلو برخو د یوځای کولو لپاره پکارېږي.یا ترس کاغذ چې د مختلفو ډیزاینونو د کاپي کولو لپاره کارول کیږي. له بیاتې او د څیرې کولو له چاړې څخه د کاغذ او مقوا د زیاتي بر خو پرې کولو لپاره استفاده کیږي،خو ددې وسیلو تېرې څوکې ته مو پام وي چې پرې خوږ نه شئ.د اوبو د لوښې اندازه باید مناسبه او درنده وي چې د ابي رنګونو د استعمال لپاره په کارېږي،ځکه چې په اسانی سره نه چپه کیږي.د نقاشۍ او لاسي کارونو،له تیاریدو وروسته د رنګونو د ثابت پاتې کیدلو لپاره له وارنس څخه ګټه واخلئ.وارنس د رسامۍ د مویک او یا د لو یې ټوټې سفنج په واسطه د سطحې په مخ و موښئ.کله چې وچ شي نو سلیښوالی یې له منځه ځي.

تمرین:

۱-د نقاشۍ د سطح لپاره له کومو وسیلو څخه استفاده کوئ.دهغې په هکله په خپلو کې خبرې وکړئ.

۲-د ځان لپاره یو مویک قلم جوړ کړئ.د مویک قلم د جوړیدو لپاره د کارغه،کوترې،چرګ دبڼکو اویا د اس او یا هغه ته د ورته حیوان د وربو او یا یې د لکی ویښتانو او یو ظریف او ښکلي لرګي ته اړتیا لرئ.د اس او یا د خره د ویښتانو یوه اندازه په تار کلکه و تړئ.وروسته بیا د چرګ،کوترې، او یا کارغه بڼکه چې منځ یې خالي وي، د ویښتانو غوټه شوې برخه د بڼکې په یوه طرف داسې ور دننه کړئ چې پکې ټینګه شي او په بل سر کې یې هغه ظریف لرګی ور دننه کړئ تر څو د مویک قلم مو جوړ شي.

۳-د ابي رنګونو بېل بېل رنګونه د مویک قلم په واسطه را واخلئ او د یوه ډبل کاغذ پر مخ یې کښېږدئ، تر هغه پورې تمرین وکړئ تر څو رنګونه د کاغذ پر مخ د نقاشۍ لپاره مناسب ټینګوالی پیدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

شکل، سطح او حجم

په خپل شاوخوا کې چې کوم شکلونه وینئ هغه سره مقایسه کړئ.

زموږ په شاو خوا کې ټول شکلونه په دوو ډولو ویشل کیږي.

سطح او حجم

زموږ په شاوخوا کې ځینې شکلونه یوازې طول او عرض لري چې هغې ته ((سطح)) وایي لکه د ونې یوه پاڼه او ځینې نور یې طول،عرض او ارتفاع لري چې هغې ته (حجم) وایي.

سطح په دوو ډولو ویشل کیږي:

هندسي سطحې(لومړی تصویر ته وګورئ)او غیر هندسي سطحې.(دویم تصویر ته وګورئ)په خپل شاوخوا کې کومې سطحې وینئ؟ کومې هندسي او کومې غیر هندسي دي؟

(۱ انځور) هندسي شکل (حجم)

(۲ انځور) غیر هندسي شکل (سطح)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳ انځور) بېل بېل ٦ هندسي مجموعه

په طبيعت کې ډېرې دايروي سطحې ليدل کېږي، لکه: د ځوارلسم مياشت او دلمر پرست ګل منځ. د بشر په لاس جوړ شوو شيانو کې هم د سطحو ډولونه پيداکيږي، لکه:غاب او د تلويزيون مخ. په طبيعت کې غير هندسي سطحې په بېلو بېلو بڼو پيداکيږي.د بېلګې په ډول د ونو د پاڼو مختلفو ډولو ته او ډيټنګ ورزو ته پام وکړئ.د حجمونو ډولونه هم په دوو ډولو ويشل کيږي.يو يې هندسي حجمونه او بل يې غير هندسي حجمونه.(۳ تصوير) او څلورم تصويرونو ته پام وکړئ.په خپل شاوخواکې کوم حجمونه وينئ؟ کوم يو يې هندسي اوکوم يو يې غير هندسي دی؟

په طبيعت کې بيل بيل کروي حجمونه وجود لري،لکه: د لمر سترګه او دشمسي منظومې ستورې د انسان سر، ميوه او الوتونکې

(٤ انځور) هندسي شکل (حجم)

(٥ انځور) هندسی شکل (سطح)

د انسان په لاس په جوړ شوو حجمونو کې هم بېل بېل هندسي حجمونه پيدا کولای شو، لکه: د پنډسکو ډولونه، د قيطو بېل بېل ډولونه، ودانی او ....

تمرين:

۱-د هندسي او غير هندسي حجمونو دوې نمونې سره مقايسه کړئ.

۲-ايا د انسان په لاس جوړ شوي او د طبيعي حجمونو ترمنځ ورته والی وينئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

په ګوتو ټاپه کول

ایا کولای شئ چې له هر ساده نقش څخه د خپلې خوښې شکل جوړ کړئ؟

چاپ، د ډول ډول رنګه انځورونو د جوړولو لپاره یو چټک میتود دی چې د مهر او رنګ په واسطه سرته رسیږي.په لاسي چاپ کې له بېلو بېلو مهرونو څخه ډېر ساده او په چټکتیا کولای شو لویې سطحې نقاشي، رنګینې او ښکلې کړو.د چاپ مهرونه بېل ډولونه لري او دخپل چاپیریال له شیانو څخه د مهر پر ځای ګټه واخلئ.دچاپ لارې چارې او طریقې یې هم ډېرې زیاتې دي. په دې درس کې لاسي چاپ له یوتیار مهر څخه په ګټه اخستنه چې هغه د ګوتو سرونه دي،سرته رسوو.له ګوتې نه د چاپ د اخیستلو لپاره خپله ګوته په ابي رنګ یاکوم بل رنګ کښېکاږئ او بیابې په بیره په یوه سپین کاغذ ولګوئ داکار څو واره په مختلفو رنګونو تکرار کړئ، تر څو ستاسې د کاغذ سطحه له مهرونو ډکه شي.

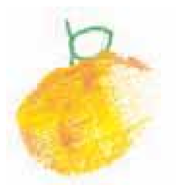

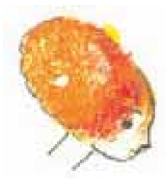

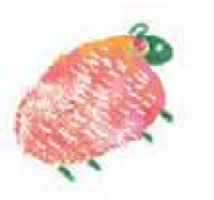

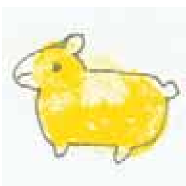

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له هغې چې رنګ وچ شي، نو بيا د ګوتو نښان په غور وګورئ او د خطونو په زياتولو سره د خپلې خوښې شکل ترې جوړ کړئ.

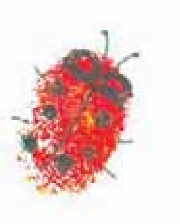
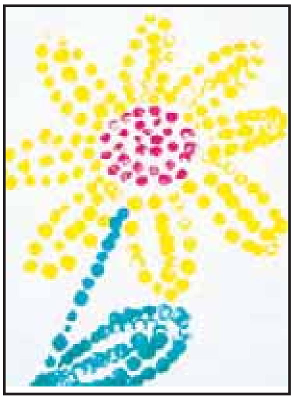
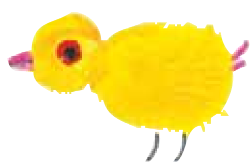

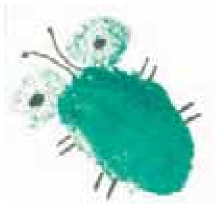

تمرين:

د نقاشۍ لپاره د خپلې خوښې موضوع انتخاب کړئ او په مختلفو رنګو نو د ګوتو د چاپ لارې چارې او د خپلې خوښې موضوع نقاشي کړئ

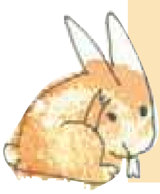

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

د سیمي کُرې جوړول ستاسې په شاوخوا کې کوم شیان کُرې ته ورته دي؟

کره یو دایروي حجم دی چې کولای شو له مختلفو موادو څخه یې جوړ کړو، لکه: د والیبال او فوټبال پنډوسکي. د میوو له ډلې څخه نارنج، مالټه، کینو دا ټول کروي حجمونه دي. اوس غواړو چې له سیم، ډبل تارونو، درجې له تار او پړي څخه یوه کُره جوړه کړو. که تاسې غواړئ له سیم څخه کُره جوړه کړئ، نو پام کوئ چې د سیم د تاوولو په وخت کې ځانونه ټپي نه کړئ. لومړی سیم، تار، درجې تار او یا پړی د یوې ټُشلې په اندازه گرد تاو کړئ، وروسته بیا تارونه په ډیر مهارت د هغې په شاوخوا تاو کړئ چې یوه کُره جوړه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تشلې په شان یوه وړوکې کُره له سیم یا نخ څخه

له مختلفو موادو څخه څو ډوله کُرې تکمیل شوي دي.

دکُـرې لـه جوړولـو وروسـته د هغـې پـه هکلـه فکر وکـړئ او هڅه وکـړئ چې له پورتنیو مـوادو څخه بېل بېل شـکلونه،لکه: میوه،ګل،الوتونکي او داسې نورجوړ کړئ. دکور او ټولګي په ښکلي کولو کې خپل رول و لوبوئ. په کُره باندې د نورو موادو په زیاتولو، لکه:(ښکې، د ونې ساقه،صدف،مندکې،د میـوو پوسـتکي،کاغذ،مقوا،...) د خپلـې خوښې ابتکاري شکل جوړ کړئ او په پای کې کولای شئ هغه رنګه کړئ:

له کُرې څخه یوه ښکلې الوتونکي جوړ شوی دی

په کره کې جوړ شوی کب

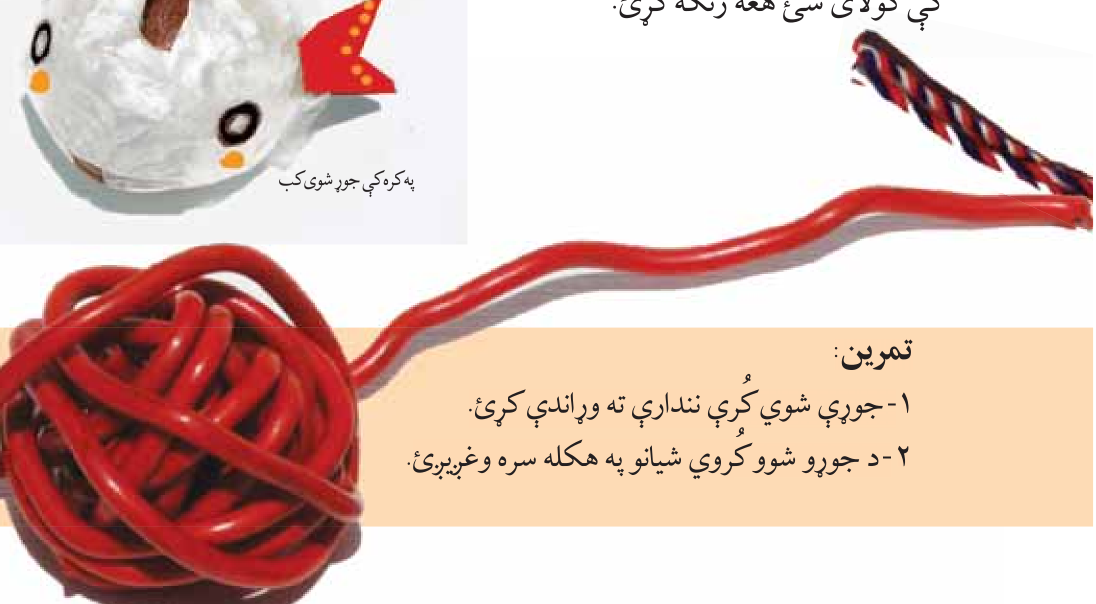

تمرین:

۱- جوړې شوي کُرې ننداري ته وړاندې کړئ.

۲- د جوړو شوو کُروي شیانو په هکله سره وغږېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

د ډبرې د دورې هنر

ایا پوهېږئ چې ډېر لرغوني هنري اثر کوم او په کوم ځای کې منځ ته راغلي دي؟

د تېرو په دورې پورې تړلي هنري اثار چې د بشـر په لاس د غارونو په دیوالو نقاشي شوي دي، د ډبرو په دورو پورې اړه لري. د ډبرو د لرغونو اثارو لومړنی نمونـې چې د ډبرو په دورو پورې اړه لري د فرانسـې د((لاسـکو)په غارونو او د هسـپانیې د (التامیرا)پـه غارونوکـې پیدا شـوي دي. لومړني تصویر ته پاملرنه وکړئ،څه شـی وینئ؟لطفاً هغه پوښتنې چـې ستاسـې پـه ذهن کـې پیدا شـوي ووایئ. دویـم تصویـر د ډبرو پـه منځنۍ دورې پـورې اړه لري. په دې نقاشـۍ کې او لـه هغې نـه په مخکـې دوره کې کوم

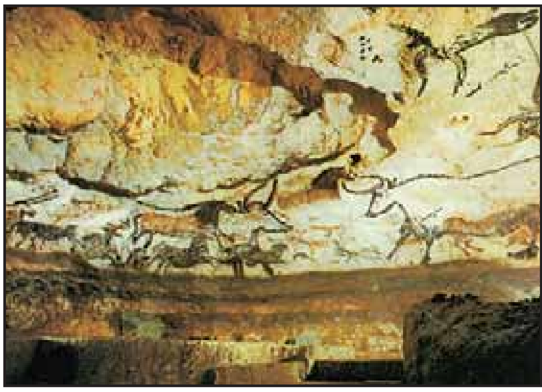

(۱ انځـور) لـه میلاد نه مخکـې د ۱۰۰۰ تر ۱۵۰۰ ق م پـه حـدودو کې د فرانسـې د لا سکا په غارونو کې انځورګري

(۲ انځور) د ډبرو په منځنی دوره کې د ایران په لرستان کې ۸۰۰ ق م په حدودو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تفاوتونه وینئ؟

انســانانو په تدریجي ډول پــر مختګ وکړ، په بزګرۍ او مالدارۍ يې پیــل وکړ د هغوی ژوند ډېر تغییر وکړ. علــوم او مختلف هنرونه يې را منځته کړل.

٤ او ۳ تصویرونوته پاملرنه وکړئ:

د ډبرې د نوې دورې هنري اثار له نورو دورو سره مقایسه کړئ:

(۲ تصویــر) ته پاملرنه وکړئ د ډبرې د دورې هنري اثار د نورو دورو سر پرتله کړئ

(۳ انځــور) د ډبــرې د دورې انځــور شــوی ګیــلاس چــې د ایــران په شــوش کې پلاس راغلی دی ٤۰۰۰ ق م.

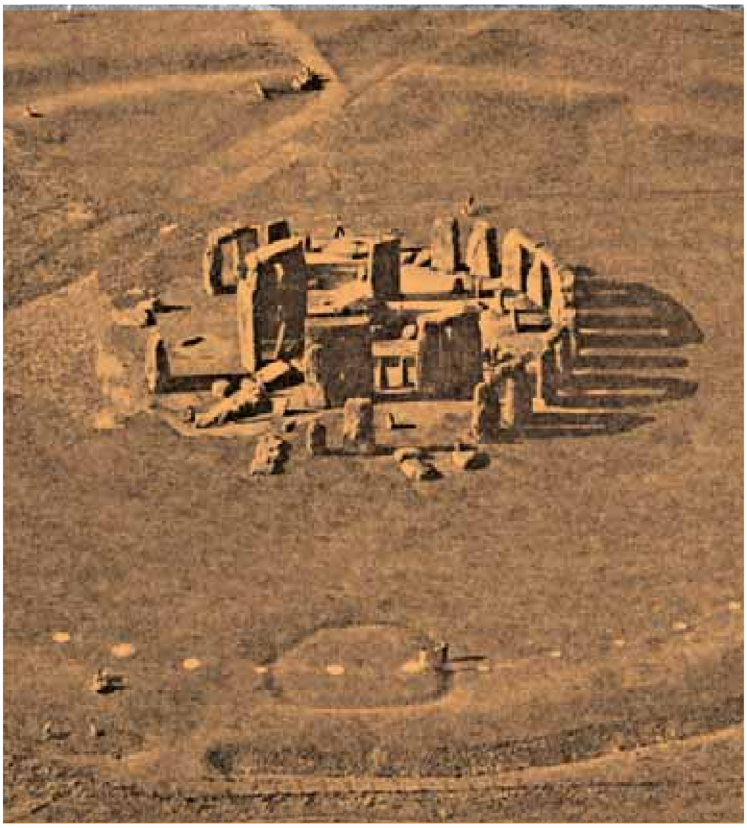

(٤ انځــور) د ډبــرو په نــوې دوره کې د انګلستان د مالزبری په دښته کې له ډبرو ځخه جوړ شوی دی.

تمرین:

۱- ایا کله له خپلوانو سره ښکار ته تللي یاست؟

۲- د ښکار صحنه د کیسې یا تمثیل او یا د نقاشۍ په ډول وړاندې کړئ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

٩

رنګ

ستاسو په فکر که رنګ نه وای څه به شوي وای؟

په طبیعت کې هر یو شکل یو رنګ لري. د بشر په لاس د جوړو شوو شیانو او هم د ټولو شیانو له پاره رنګ یو پوښ دی. ځینې رنګونه په طبیعت کې ډیر زیات دي. ۱او ۲ تصویر ته پام وکړئ. انسانانو تر اوسه ۱٦ میلیونه رنګونه جوړ کړي او د رنګه کولو لپاره یې کار ولي دي. تاسې پخوا زده کړي دي له درو اصلي رنګونو څخه (زیړ، سور او شین آسماني) بې شمېره رنګونه جوړیدلی شي. دا درې رنګه له نورو رنګو څخه نه شي جوړیدلی او بیخي خالص رنګونه دي.

(۱تصویر) د طبیعت مختلف رنګونه

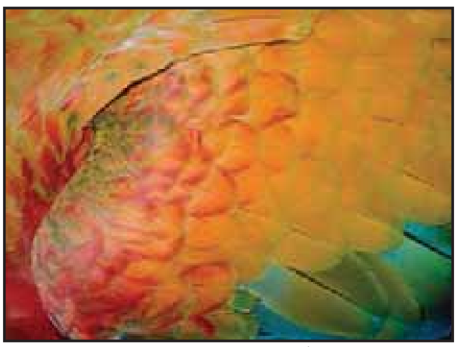

(۲تصویر) د طوطي رنګیني بڼکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوو اصلي رنګونو د یو ځای یا ترکیب له امله دریم رنګ جوړیږي.

لاندې شکل ته ځیر شئ:

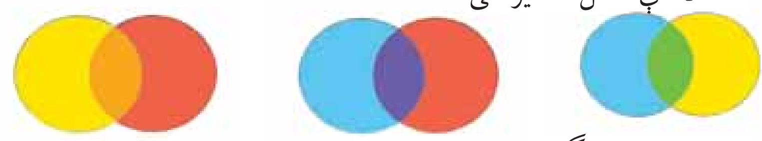

دریم تصویر و ګورئ

کیدلای شـي دا هر یو رنګ له سـپین رنګ سـره ترکیب کړو، ترڅو شـفاف او روښانه شي.

څلورم تصویر ته وګورئ.

همدارنګه کولای شو دا رنګونه له تور رنګ سره یوځای یا ترکیب کړو تر څوتت او تیاره شي. رنګه مواد په دوو ډلو ویشل کیږي. زیات طبیعي رنګونه له معدني موادو څخه، لکه: (د سـکرو پوډر او د لاجوردو پوډر) او دوښـو رنګونه، لکه: (د پیاز له پوټکي او د انارو له پوټکي) څخه جوړیږي. مصنوعي رنګونه له کیمیاوي موادو څخه جوړیږي.

(۳انځور) د اصلي رنګونو ترکیب د ثانوي رنګونو د لاسته راوړلو لپاره

(٤ انځور) اصلي رنګونو ته له سپین رنګ سره ترکیب چې روښانه رنګونه لاس ته راشي.

تمرین:

۱ -له دویمې درجې رنګونو څخه یوه نمونه جوړه کړئ!

۲ -دویمه درجه رنګونه دوه برخې کړئ ځینې یې روښانه او ځیني نورتت یا تیاره کړئ

۳ - دا هر یو رنګ چیرته او د کومو شیانو د رنګه کولو لپاره کاروي؟

۱۰

له مېوې څخه د ډک لوښي نقاشي

ستاسې په شاوخوا کې د نقاشي لپاره کومې په زړه پورې موضوعګانې شتون لري؟

ببلې ببلې میوې د نقاشی لپاره ښکلې او په زړه پورې موضوعګانې دي.د کال هر فصل ګوښې ګوښې میوې لري چې ځانګړې بڼې او خوندونه لري.د هر فصل خاصو میوو ته ځیر شئ.

(۱ تصویر)په مختلفو شکلونو او رنګونو میوې چې بېل بېل جوړښتونه پکې لیدل کیږي

د هغو د رنګ،شکل او جوړښت په هکله سره و غږیږئ.دکوم فصل میوې انتخابوئ؟د خپلې خوښې میوې د لوښي په د ننه کې انځور کړئ.کوښښ وکړئ چې میوې او لوښي یې لوی و باسئ او هم غالی ، میز او ... چې میوه پرې ایښې ده،هغه هم رسامي کړئ.په ډېر ځیر او غور یې رنګه کړئ.

(۲ تصویر)په مني کې کومې میوې رسیږي؟

(۳صویر) دتوتانو رنګ،شکل او جوړښت ته پاملرنه وکړئ دا میوې په کوم فصل پورې اړه لري؟

(٤ تصویر)په کوم فصل کې مو میوې دونو په ښاخونو کې لیدلي دي؟

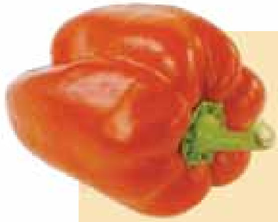

تمرین:

د خپلې خوښې میوې په یوې پاڼې کاغذ کې انځور او بیایې رنګه کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

د بیــن النهرین، ایــران او لرغونــي مصــر هنرونه

ایا پوهیږئ چې زیګورات څه ته وایي؟

د بیــن النهرین هنر: د بین النهرین تمدن ســومري، اکدي، بابلي او اشــوري قومونــو د دجلــې او فــرات رودونــو پــه مینځ کې منــځ تــه راوړ. دوی له خامو خښتو څخه دعبادت لپاره لوی او ځو پوړیزې ودانۍ جوړولې چې هغه يې د زیګورات په نامه یادولې لومړی تصویر د زیګورات یوه نمونه راښیي.

د ایران هنر: د ایران هنر له اسلام نه مخکې په دوو برخو ویشل شوی دی. لومړۍ برخه يې د آریایانو له دورې نه مخکې آثار د((سلیک))، ((مارلیک)) او ((شوش)) پــه منطقو کې چې په ایــران کې واقع دي، لاس ته راغلــي دي. دویمه برخه

(۱- تصویر) زیګورات (زیګورات اور) پــه بیــن النهریــن کــې ۲۱۰۰ کاله له میلاد څخه مخکې

يې د اريايانو دوره ده چې ډير مهم او ارزښتناک اثر يې ((تخت جمشيد)) دى. دويم تصوير ته پام وکړئ.

د لرغوني مصر هنر: د مصر لوی تمدن د نيل د درياب په څنډو کې مينځ ته راغلی دی. په لرغوني مصر کې ډيرمهم آثار د فرعون په مقبرو پورې تړلي ودانۍ دي په مصر کې تابوتونه او زياتې مجسمې د فرعون او د ملکو په شکل جوړې شوي دي. د مصر په قبرونو کې د ژوندانه صحنې، د غم دودونه، د جنګ صحنې، ښکار او د کرکيلې نقاشي شوي دي. دريم تصوير ته وګورئ.

(۲ تصوير) د تخت جمشيد دورننوتو دروازه له ميلاد ن ۵۰۰ کاله مخکې

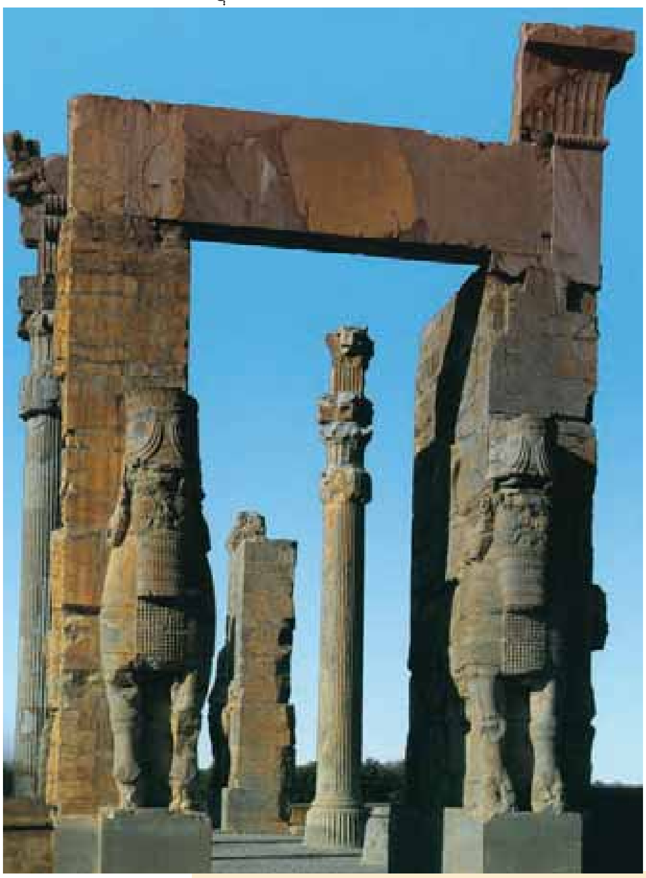

(۳ تصوير) د مصر اهرامونه ((دجيزه اهرامونه)) د ميلاد نه ۲۵۰۰ کاله مخکې.

تمرين:

۱- په پخوانيو زمانو کې يې لويې ودانۍ څه ډول جوړولې؟
د هغې د جوړولو طريقې په ياد انځور کړئ!

۲- ستاسې په فکر ولې ډيرې مهمې ودانۍ په مصر کې د فرعونيانو مقبرې دي؟

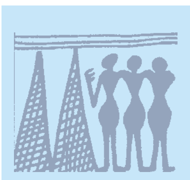

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

له رس (مکن) ختې ځخه د حجمونو جوړول

ايا پوهيږئ چې ستاسې په شاوخوا کې کوم حجمونه شته دي؟

وګـړي له بېلو بېلو مـوادو ځخه، لکه: ختې،ګچ،لرګي،فلز،شيشـه او ....ځينې حجمونه يا ښـکلې لاسـي کارونه جوړوي. رس ختې د سـرې خاورې او اوبو له مخلوط کيدو ځخه جوړيږي. ختې يوه نرمه شکل منونکي ماده ده چې د مختلفو حجمونو د جوړولو لپاره مناسـبه ده. تاسـې هم کولای شـئ چې له جوړې شوې ختې ځخه (خو چې په لاس پورې ونه نښـلي) د خپلی خوښې حجم جوړ کړئ. کـه جوړه شـوې ختې موجوده نه وي، نو د کار له سـرته رسـولو ځخـه يوه ورځ مخکـې، د رس خـاوره له غلبېل (پرويزي) ځخه و باسـئ او لـرې او به په کې واچوئ چې د ختې شـکل غوره کړي او بيايې په سـوکونو ښه ووهئ چې ختې د

(۱تصوير) دختو اخښل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار کولو لپاره تیاره شـــي. وروســـته بیا هغه په پلاستیکي کڅوړه کې واچوئ چې وچه نه شي. د کار د پیل لپاره لومړی د خپلې خوښې موضوع انتخاب کړئ. بیا په لاس باندې ختې ته بڼه یا شـــکل ورکړئ او هغه څه چې غواړئ، جوړ یې کړئ. وروسته له هغې چې ستاسې حجم جوړ شو، د پخولو لپاره یې د تودوښې په کوره کې کېښېږدئ چې پوخ شي.

(۲تصویر) د ختې دایروي کول

(۳تصویر) د ختې له غونډارې څخه د حجم جوړول

(٤ تصویر) غونډارې ته بڼه ورکول

تمرین:

خپله خوښه کړې موضوع، لکه: کورنی ښاروی یا کوم بل شی له ختې څخه جوړ کړئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

د خپلې خوښې د فصل نقاشي

تاسې د کال کوم فصل خوښوئ؟
ددې فصل ښکلاوې په خپلو نقاشيو کې څه ډول ښکاره کولای شئ؟

د کال هر فصل خپلې ځانګړې ښکلاوې لري.د پسرلي موسم شين والی او تازه ګي،له ګلانو او غوټيو څخه د ونو ډک ښاخونه،نرم او ملايم پسرلني بادونه، پسرلني بارانونه،د الوتونکو د ځالو جوړونه له ځانه سره لري. د نقاشۍ لپاره د پسرلي د موسم له موضوعګانو څخه ګټه اخيستلای شو. داوړي د لمر ځلېدونکې سترګه،دغنمو زرين کښتونه،ميوه لرونکي ونې، اوږدې ورځې او په اوبو کې لامبل رايادوي. د منۍ موسم ملايم بادونه، دونو رنګينې پاڼې،نرم بارانونه او د الوتونکو کوچيدل له ځانه سره لري. د ژمي موسم سپينې واورې،ساړه بادونه، دواورې ډکې ښکلې منظرې،په واوروکې د الوتونکو او ځارويو

(۱ تصوير)پسرلنی رنګ په رنګ غوټۍ

(۲ تصوير)په اوړي کې دګلو ډکې دښتې ځانګړې ښکلا لري

د پښو پلونه، د ونو لانده او تش ښاخونه، خړ بخن او بنفش آسمان زموږ په ذهن کې ژوندی کوي. د هر فصل ځانګړتیاوو ته په ډېر غور او دقت پاملرنه وکړئ او د هغوی په هکله سره وغږېږئ. هر یو فصل په کومو شکلونو او رنګونو ښوولای شئ؟

(۳ تصویر) د منې په موسم کې د ونو رنګ په رنګ پاڼې

(٤ تصویر) واوره، کنګل، سپین رنګ، ساړه،... په ژمي کې

تمرین:

۱- تاسې د خپلې خوښې فصل انځور کړئ.
۲- د هر فصل رنګونه سره پرتله کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

درس له خټې څخه د ګوتو د فشار په طریقه د حجمونو جوړول

ایا تر اوسه مو په لاس کوم لوښی جوړ کړی دی؟

د خټېن حجم د جوړېدو ډېرې ساده لارې چارې د ګوتو او فشار طریقه ده. په دې طریقې کولای شو چې بېلابېل حجمونه جوړ کړو،لکه: کاسه،غاب، پیاله او ګلان په دې طریقه تیارې شوې خټې ته باید ښه فشار ورکړ شي.

(۱- تصویر) د خمیره شوی خټې غونډاری

هغه باید د غونډارې په ښه جوړه شـــي او بیا هغه د لاس په ورغوي کې کښېږدئ او د بل لاس پـه ګوتو هغه ژوره کړئ. د خپل خوښ شوي شکل په څېر یې جوړ کړئ. هر څومره چې د هغې څنډې ښـــکلې جوړې کړئ په هغه اندازه ښکلې کیږي. ددې لپاره چې خټه وچه نه شي، لږې اوبه ورزیاتې کړئ. له هغې وروســته چې ستاســې لوښــی جوړ شو، د مختلفو وسیلو په واسطه، لکه: (د خودکار قلم پوښ او کفلی ستن ...)فشار ورکړئ تر څو په کې ښلابېل نقشـونه جوړ او لوښي ښکلي شي.

(۳ تصویر) دکاسې څنډو ته شکل ورکول

(۲تصویر) دکاسې دیوالونو ته شکل ورکول

(٤تصویر) دکلولی ژورول

تمرین:

۱-په خپله خوښه یوه کاسه، غاب، پیاله او یا ګلان جوړ کړئ.

۲-د شتو موادو په مرسته لوښي نقاشي کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

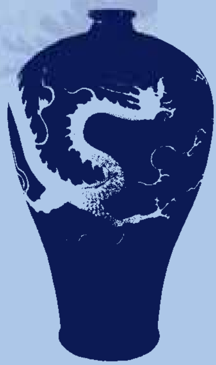

د لرغوني هند، لرغوني چين او جاپان هنرونه

ایا تر اوسه مو د هند او لرغوني چين د هنرونو په اړه څه فکر کړی دی؟

د لرغوني هند هنر: د لرغوني هند په هنري اثاروکې د معبد ودانی، مجسمه جوړونه، په تیرې کې تورل شوی ریلیف نقشونه او نقاشی شاملې دي چې په بودایي او هندویي دینونو پورې اړه لري. د هندوانو په معبدو کې، معماري او مجسمه جوړونې سره تړلې دي او یو له بله نه شلیدونکی اړیکې لري. د بودایي دین ډیرې لویې لویې نقاشی او مجسمې په هند کې شته دي. لومړی تصویر د هندوانو د هنري اثارو ښکارندويي کوي. د لرغوني چين هنر: د چين – خطاطي او نقاشي په ټوله نړۍ کې زیات شهرت لري. چینایانو د خطاطی او نقاشی لپاره له یو ډول روش او وسیلو څخه کار اخلي. هغوی د طبیعت په هکله د مختلفو موضوعګانو په اړه خپل ذهني او خیالي انځورونه

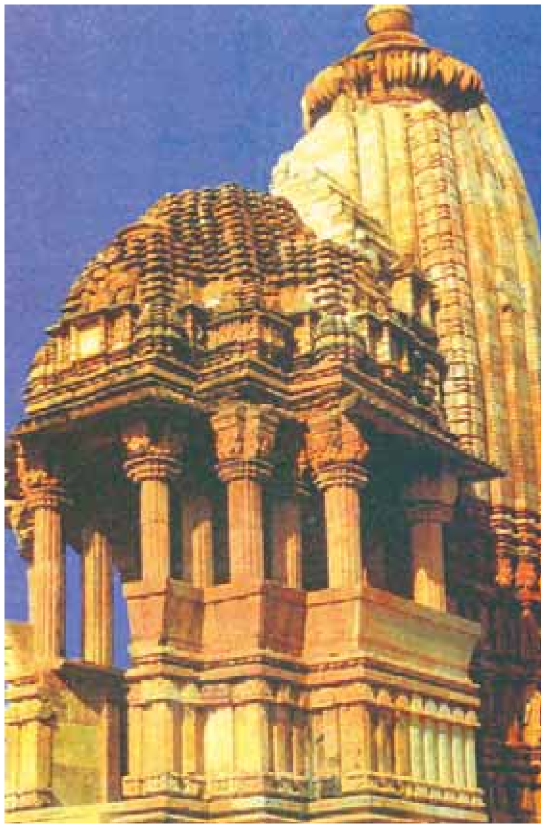

(۱تصویر)د خاجوراهو معبد(خاجوراهو)په هند کې.
د هندوانو په معبدو کې مجسمې د معماريو په دیوالو
او منارو باندې جوړېږي.

د مویک قلم او رنگ په مرسته د کاغذ پر مخ یا په وریښمو باندې انځورول. په چینې نقاشی کې د اشغال شوې فضا او خالي فضا تر منځ ځانګړی ارتباط او همدارنګه د ښکلا اړیکه د خط او نقاشی ترمنځ وجود لري. د بودایي هنرد مجسمې جوړونې او نقاشیو زیاتې نمونې او په ځانګړې ډول د بودا لویې مجسمې په چین کې لاتر اوسه پرځای پاتې دي. چین د چیني لوښو په جوړولو، ښکلا او ظرافت کې نړیوال شهرت لري. د چین هنر ته په دویم تصویر کې پاملرنه وکړئ:

(۲ تصویر) د چین هنر، د نیلو فراتی ګل چې د (یون شوینګ) اثر دی او په لاس انځور شوی دی.

د جاپان هنر: د لرغوني جاپان هنر د چین له هنر څخه خپله لار موندلې ده. د طبیعت منظرې، ګلونه، الوتونکي، انسانان، د ژوندانه صحنې او جاپاني طراحي شوي داستانونه نړیوال شهرت لري. په جاپاني نقاشی کې رنګونه ځلند دي او طبیعت په تزئینیي ډول ښودل شوی دی. جاپانیانو د چین طوماري نقاشی د ژوندانه د صحنو د ښکاره کولو لپاره په کار وړه او طوماري نقاشی یې د پېښو د ښوولو لپاره په خو برخو وویشله. په دریم تصویر کې د جاپان د نقاشی نمونې ووینئ.

(۳ تصویر) د جاپان هنر د لوی موج په نوم یادیږي او د ((هوکوسای)) کرا وور جاپانی، د (توکو کاوای دوره ۱۹۰۰م)

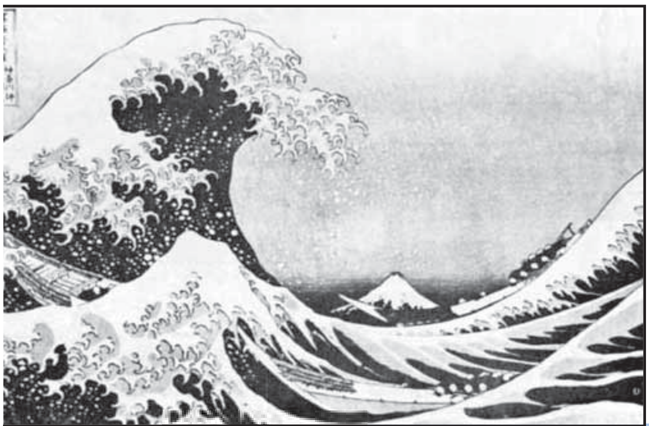

تمرین:

۱- د چین، هند او جاپان په هنرونو کې کومې ځانګړتیاوې وجود لري؟

۲- په یوه اخباري نازک کاغذ باندې د خپلې خوښې موضوع انځور کړئ او یو طوماري نقاشي جوړه کړئ.

۱۶

جوړښت یا بافت

له رنګ پرته نور کوم شیان د سطحې په شیانو او موجوداتو کې وینئ؟

جوړښت د پدیدو ظاهري پوښښ دی چې کله یوازې د لیدنې وي او بصري ارزښت لري.لومړي تصویر ته پام وکړئ. کله په لاس وهلو هم احساسیږي او بصري لامسه یې ارزښت لري.دویم تصویر ته وګورئ.
جوړښتونه په دوو طبیعي او مصنوعي ډلو ویشل کیږي.طبیعي یې هغه دي چې په زیاته اندازه تنوع لري، لکه: د میوو پوستکي،د حیوان پوستکي، د مار پوستکي د ونو دتنې پوستکي او ....چې هر یو یې خاصې ځانګړتیاوې لري.مصنوعي یې انسانان له مختلفو موادو څخه لاس ته راوړي.

(۱- تصویر) پتنګ وزرونه او بدن دی چې بصري دي او د لمس کولو په وخت کې یې ژور تیاوې نه احساس کیږي.

(۲- تصویر) د الوتونکي د بڼکو په لمس سربیره د بافت یوه نوې تجربه احساسوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جوړښتونو په ليدنو درک کوو، په لمس کولو يې خپل درک بشپړو. د لومړی نمونې په لمس کولو زموږ په ذهن کوم نوی درک نه اضافه کيږي، لکه: د مرمرو د تيږو په نقاشيو لاس وهل. اما په بصري- لامسه جوړښتونو کې دليدلو له پلوه بافت ته متوجه کيږو او هم د لمس کولو په وخت کې نوی احساس را ته پيدا کيږي، لکه: د يوه الوتونکي په بدن لاس تيرول.

(۳ تصوير)دنرمو او زيږواو بدنو ډولونه د پاڼو او تنې په لمس کولو تجربه کولای شو.

(٤ تصوير)د اناناس په ميوه کې ژور والي ته پاملرنه وکړئ. لمس کول يې کوم احساس را پاروي؟

(٥ تصوير)د مرمرو د تيږو بافت چې يوازې په ليدلو درک کيږي.

تمرين:

۱- په خپل شاوخوا کې مصنوعي او طبيعي جوړښتونه پيدا او هغه لمس کړئ او د دې تجربې په هکله سره وغږيږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

د خټو د حجمونو رنګول

په کومو طریقو کولای شئ د خټو حجمونه ښکلي کړئ؟

د خټو په حجمونو باندې د نقشــونو په جوړولو رسربیره د حجمونو د ښکلا لپــاره یــوه لاره د هغې رنګه کول دي. د رنګه کولو نه مخکې باید لوښــی وچ شوی وي. په بېلو بېلو موادو، لکه: ګیاهي رنګونه (زردچوبه)، معدني رنګونه لکه (لاجورد) چې له سلیبنتو سره ګډ شوي وي، پلاستیکي رنګونه او یا

(۱- تصویر) سفالی نقاشي شوی حجم

(c) ketabton.com: The Digital Library

آبی رنگونه که ولرئ، خپل ختین حجمونه پرې رنگ کړئ. کولای شئ دا رنگونه په خپله خوښه ډېر رقیق (رنگ له زیاتو اوبو سره مخلوط) او یا رنگ غلیظ (رنگ له کمو اوبو سره) مخلوط کړئ. ددې لپاره چې رنگونه را ښه شي نو له رنگه کولو مخکې یې په سپین رنگ رنگه کړئ او وروسته یې د خپلې خوښې په رنگونو رنگه کړئ. کله چې رنگونه وچ شول، نو بیا وارنس پرې وموښئ، تر څو رنگونه ثابت پاتې شي او خپله ښکلا له لاسه ور نه کړي.

(۲ - تصویر) د رنگه ولو مرحله

(۳ - تصویر) د الوښې په دایروي شکل په ابي رنگو رنگه شوي دي

(٤ تصویر) دا لوښې له ختنیو ښخه د کاسې منخنی برخې ته په ابي رنگونو رنگه شوي دي.

تمرین:

له ختو څخه په خپله خوښه یو حجم جوړ کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

د لرغوني يونان او لرغوني روم هنرونه

د لرغوني يونان او روم هنرونه د نورو هيوادونو له هنرونو سره څه تو پير لري؟

د لرغوني يونان هنر: يونانيانو د ورته والي يا شـباهت د هنر لومړنۍ نمونه له طبيعت څخه په لاس راوړه. د يونان ډير مهم آثار انساني مجسمې، د معمارۍ ودانۍ، ديوالي نقاشۍ، او نقش لرونکي ګلدانونه دي. د يونان ديوالي نقاشۍ او مجسمې له منځه تللي دي. د يونان هنرمندان په نقاشۍ او مجسمه جوړولو کې د انسان د بدن په جوړولو کې له ډيرو ښکلو تناسبونو څخه استفاده کوي.

(۱- تصوير) د اکروپوليس معبد د يونان په اتن کې ۴۵۰ ق م

(c) ketabton.com: The Digital Library

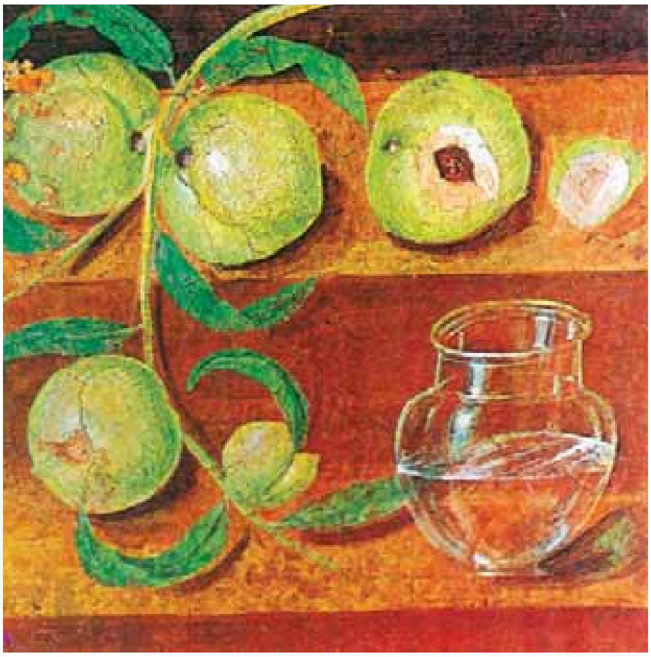

(۲ تصویر)دیوالی نقاشي په روم کې ۵۰م کال

لومړی تصویر د یونان د معماری نمونه ده.

دلرغوني روم هنر: د لرغوني روم مجسمې او نقاشي د یونان له هنري اثارو څخه کاپي شوي دي او د روم هنر د یونان له هنر څخه ریښې اخلي. رومیان د یونانیانو په شان له طبیعت نه تقلید کوي. هغوی په نړۍ کې د لومړی ځل لپاره په نقاشي او مجسمه کې د ورته والي یا شباهت هڅې کړي دي. په روم کې د لویو ودانیو جوړول پیل شول.

رومیانو په دیوالي نقاشیو او موزائیک کې (د وړو او رنګه پارچو د څنګ په څنګ ایښودلو څخه چې په دیوالونو، چتونو او د ځمکې په مخ لګول کیږي) د ودانیو د ښکلا لپاره ګټه اخیستله. ۲ او ۳ تصویرونه د لرغوني روم له هنر څخه انتخاب شوي دي.

(۳ تصویر)په موزائیک جوړ شوی دی د(نبرد ایسوس)رومي کاپي له یوناني موزائیک څخه د مرمر له جنس څخه تاریخ ۱۰۰ م

تمرین:

که وغواړئ خپله نقاشي د موزائیک په ډول سرته ورسوئ باید کوم کارونه تر سره کړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹

د بېلو بېلو سيمي حجمونو جوړول

د کب او الوتونکي د جوړولو لپاره څه کوئ؟
تاسې تر اوسه کبان او الوتونکي ليدلي دي؟
کوم يو ډول يې جوړولای شئ؟

خپلې خوښې شوې نمونې ته په غور او دقت وګورئ او يا دهغې عکس وګورئ. د هغې شکل، اندازه، تناسب او ... خپل ذهن ته وسپارئ. وروسته د هغې په جوړولو کې د سيمي کُرې له ميتود څخه ګټه واخلئ. سيم په يولس سانتي متره لرګي باندې تاو کړئ او يوه وړه سيمي کُره جوړه

(۱ تصوير)

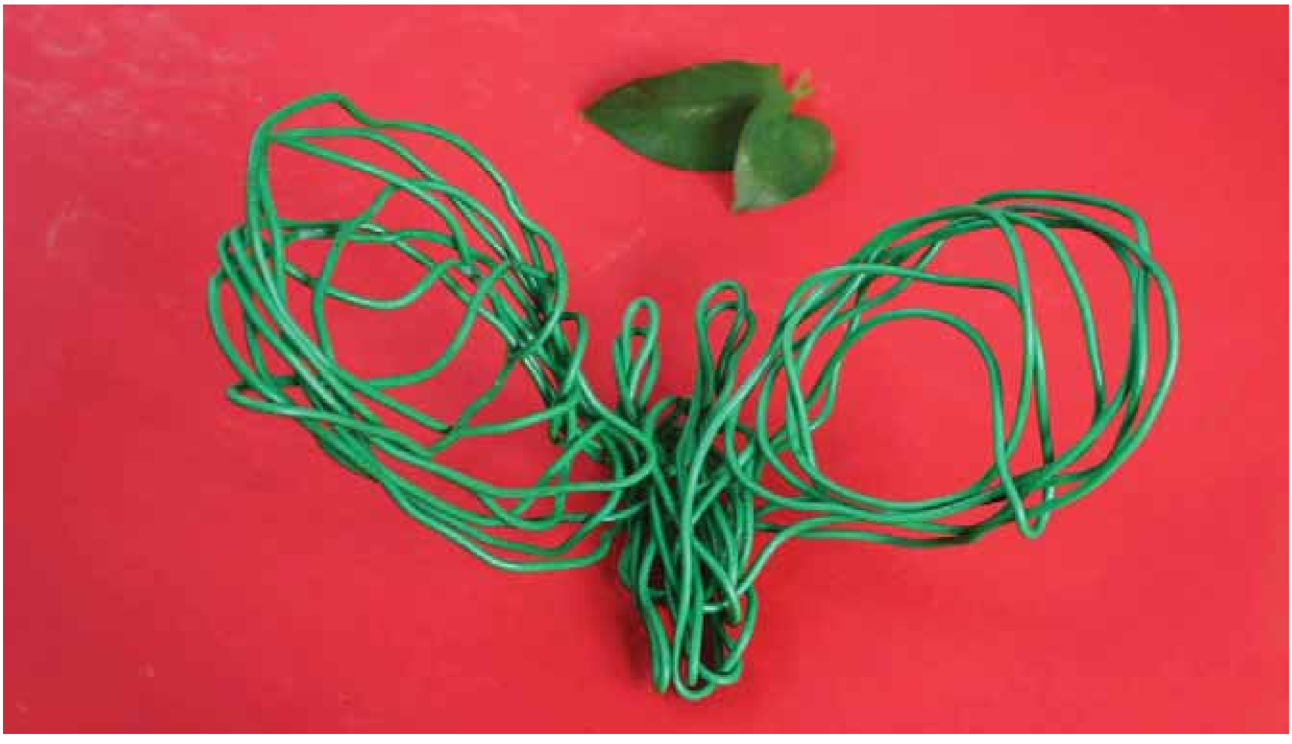

کړئ. په دقت سره هغه شکل چې ستاسې په ذهن کې دی، پرې اضافه کړئ. ترڅو هغه شکل چې غواړئ، جوړ شي. جوړ شوی کب او یا الوتونکی په هغه وسیله بشپړ کړئ چې لرئ یې. د مثال په توګه د سترګو لپاره یې د میوو د زړي (خسته) او د وزرو د جوړېدو لپاره له طبیعي ښکو څخه ګټه واخلئ په پای کې یا ټول لاسي کار او یا د هغه ځینې برخې رنګه کړئ.

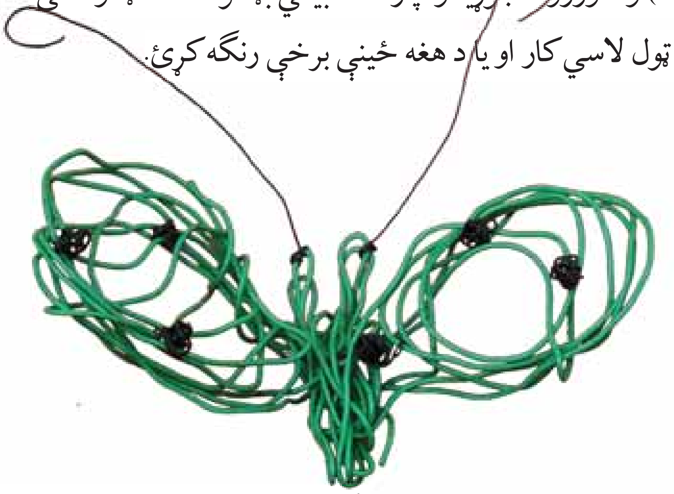

(۲ تصویر) تکمیل شوی پتنګ

(۴ تصویر) سترګې او لکۍ ورسره وصل کړئ

(۳- تصویر) سیمي کُرې ته د کب شکل ورکړئ.

تمرین:

۱- خپل کارونه د نورو د ننداړې لپاره کښېږدئ او د هغې په هکله و غږېږئ.

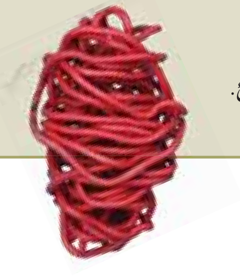

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰

دمسحیت هنر

د مسیحي هنر په هکله په څه پوهیږئ؟

د مســحیت د لومړنۍ دورې هنر: د مســحیت په پیل کــې د لرغوني روم حکومــت دا دین په رســمیت نــه پیژاند او د حضرت مســیح(ع) پیروان یې شکنجه او ازارول. دوی د ځان له ویرې عباداتونه د ځمکې لاندې کوټو(زیر زمینۍ)کــې په پټه تر ســره کــول. په دې کوټو کې د مســیحیانو د مړو قبرونه هم وو. لومړنۍ نقاشــۍ یې د همدې کوټو په دیوالونو انځور کړې وې. لومړي تصویرته وگورئ. د بیزانس هنر: د مســیحي دین له رســمي کیدو وروسته د

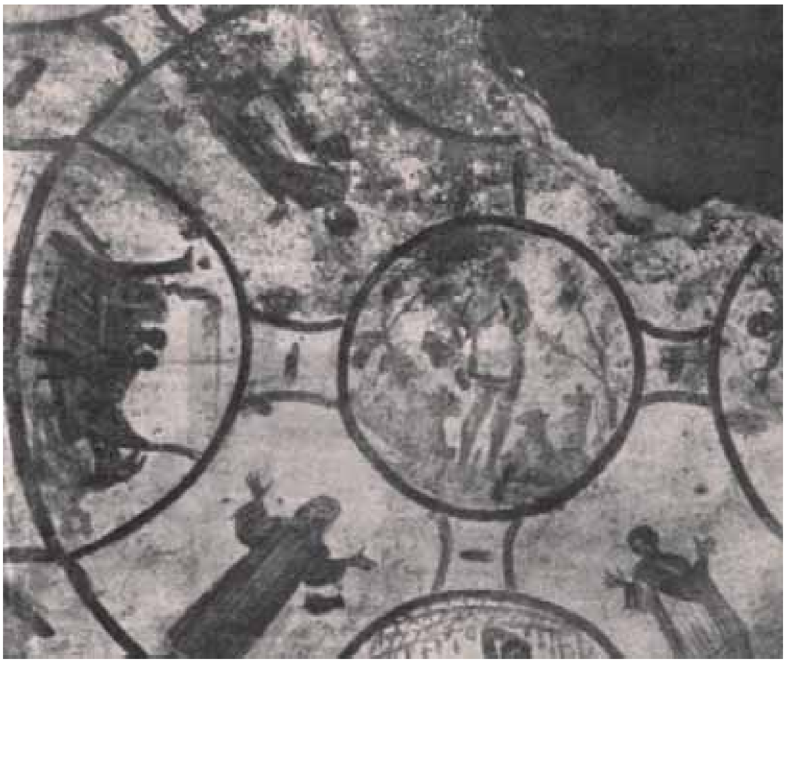

(۱تصویر) د مسحیت په لومړنیو وختونوکې په زیر زمینو کې انځورگري ۴۰۰ م کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

معمـاری هنر او د بیزانـس هنر ورو،ورو را منځته شـو او ۱۰۰۰ کالـه یـې دوام و مونـد. د بیزانس کلیسـا وو ته یې په رنګه موزائیک ښکلاورکوله. دغو موزائیک کاریو د روم او یونان له هنري کارو څخه واټن ونیو، تر څو د مسـیحي دین د هنرونو بریاوې تر لاسه کړي. دویم تصویر ته وګورئ.

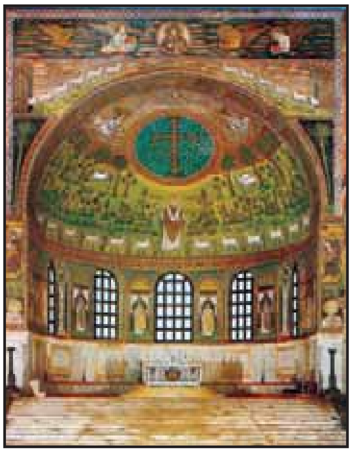

(۲ تصویر) د سـانتا آپولیناره کلیسـا (د کلیسـا داخلي فضا ((سـانتا آپولینـاره)) ۵۰۰ میلادي

د ګوتیک هنـر: د ګوتیک هنر له ایټالیې څخه پیل شـو او ټولـې اروپا ته و غځید. د ګوتیک په دوره کې، د لویو او ډیرو لوړو کلیسـاوو جوړولـو دود و موند چې هغه د کلیسـاوو د دیوالونود نقاشـۍ لپاره مناسـب نه وو، نو ځکه مسیحي هنرمندانو په کړکیو او رنګه ښیښو باندې خپل هنر ته ادامه ورکړه.
۳ او ٤ تصویر ته و ګورئ.

(۳ تصویر) نقش شوې کړکي (دکلیسارنګه کړکي ((شاټره)) ۱۲۰۰ میلادي)

(٤ تصویر) دګوتیک کلیسا باندنی برخه (د ایټالیا د میلان کلیسا ۱۳۸٦)

تمرین:
۱- له خپلو خپلوانو او دوسـتانو سـره د رنګه ښیښو او د کوټې په داخلي فضا باندې دهغو د تاثیر په هکله وغږیږئ او د خبرو پایلې په څو کرښو کې ولیکئ:
۲ - له کومو تمدنونو سره چې اشنا شوي یاست. د هغو د معمارۍ نمونې سره مقایسه کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱

له طبيعي موادو څخه د لاسي کار جوړول

د خپلې خوښې شکلونه په ساده طبيعي موادو جوړ کړئ.

ستاسې په چاپيريال کې کوم طبيعي مواد پيداکيږي؟ لکه د ونو ښکلي نري ښاخونه، دونو د تنو پوټکي، د ونو پاڼې، ګلپاڼې، د الوتونکو بڼکې، زيږې او وړې ډبرې، د ميوو زړي ...له خپل چاپيريال څخه را ټول کړئ. خپلو را ټول شوو موادو ته په ځير و ګورئ او فکر پرې وکړئ. وروسته وګورئ

(۱- تصوير) د طبيعي موادو راغونډول

چې د کومو شکلونو د جوړولو لپاره باید وکارول شي.د سليښتو په واسطه را ټول شوي مواد داسې سره کلک کړئ چې ستاسې د خپلې خوښې شکل ترې جوړ شي.له دغو موادو څخه چې تاسې را ټول کړي دي، څو مختلف شکلونه جوړولای شئ.

(۲ - تصوير)په طبيعي موادو ديوه انسان دځيرې جوړول

(۳ - تصوير)په طبيعي موادو ديو الوتونکي جوړول

(٤ - تصوير)په طبيعي موادو ديوه مچ جوړول

تمرين:

۱-د طبيعي موادو له څو نمونو څخه، لکه: د ونو پاڼې، لښتې،تيږې،د بېلو بېلو زړو يا مندکوڅخه دخپلې خوښې شکل جوړ کړئ.

۲- د طبيعي ډول ډول موادو له ترکيب څخه، لکه: له تيږې،زړي او پاڼو څخه په خپله خوښه يو شکل جوړ کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲

د افغاني هنرمندانو پېژندل

د افغانستان د معاصر هنر بنسټ ايښودونکي څوک دي؟

پروفيسور غلام محمد ميمنګي:

استاد غلام محمد ميمنګي د فارياب ولايت په يوې مشهورې کورنۍ کې په ۱۲۵۲ کال کې وزېږېد. خدای(ج) هغه ته په کوچنوالي‌ډېر عالي هنري استعداد ورکړی و. هغه په ډېر لږ وخت کې د امير عبدالرحمان خان او د هغه دربارانو پام ځان ته را واړاوه او په څوارلس کلنۍ کې کابل ته راغی. نوموړی د ډېرو غښتلو نقاشانو د لارښونو له امله يو لوی هنرمند شو. استاد په هنري برخو کې ستر خدمتونه کړي دي د هغو له جملې څخه په ۱۳۰۲ هجري کال کې يې د صنايعو ښوونځی تاسيس کړ چې تر اوسه ډېر لوی لوی هنرمندان په کې روزل شوي دي او په هنري کارونو بوخت دي.پروفيسور غلام محمد ميمنګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نقاشۍ، رسامۍ سربېره په موسیقۍ، معمارۍ، مهندسۍ، شعر او ادبیاتو کې یې لوی لاس درلود. له استاد څخه ډېر هنري آثار پاتې شوي دي چې د هېواد په دننه او بهر کې ساتل کېږي. دده د نقاشۍ خو اثار د افغانستان په ملي ګالري کې ساتل کېږي. استاد د ۱۳۱۴ کال د لیندۍ (قوس) په میاشت کې له دې فاني نړۍ څخه سترګې پټې کړې او په کابل کې خاورو ته وسپارل شو.

استاد برېښنا:

مرحوم استاد عبدالغفور برېښنا د افغانستان ډېر تکړه او غښتلی هنرمند و. استاد برېښنا په ۱۲۶۸ کال په کابل کې وزیږید. د حبیبیې په لیسه کې یې خپل تحصیلات بشپړ کړل او د عالي هنري تحصیلاتو لپاره لویدیځ المان ته واستول شو. خپل عالي تحصیلات یې د المان د ښکلو هنرونو په اکاډمۍ کې د شپږو کالو په موده کې پای ته ورسول او بیرته وطن ته راستون شو. په هنري او فرهنګي کارو بوخت شو. برېښنا په نقاشۍ کې یو وتلی هنرمند و. سربېره پر نقاشۍ په موسیقۍ، تمثیل، او د ډرامو تمثیلي ټو ټو په لیکلو کې یې لوی لاس درلود. استاد برېښنا د افغانستان معاصر هنر ته ټر یوې کچې ولسي بڼه ورکړه. د افغانستان بېلې بېلې تاریخي صحنې او د افغانستان د خلکو کړو وړو ته یې مراجعه وکړه او د ټولنې د ټیټې طبقې معاصر هنر یې ور دننه کړ. استاد برېښنا د امکان تر پولې هڅه وکړه چې ډېر سوچه افغاني رنګونه په افغاني سوچه موضوعګانو کې وکاروي، تر څو افغاني هنر د اروپایي هنر له اغېزې جلا کړي. د استاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

برښــنا اثار لرغوني تصويرونه،طبيعي منظرې،فولکلوريکې موضوعګانې او د ډېرتريتونو رســمونه ټول د خپلو خلکو د هويت ښرګندوی دي. اســتاد په ۱۳۵۲ هــ ش کال کې د ٦٦ کالو په عمر له دې فاني نړۍ څخه سترګې پټې کړې او په کابل کې خاورو ته وسپارل شو.

استاد غوث الدين:

استاد (غوث الدين غوثي) د غلام محی الدين زوی په ۱۲۸۹ هــ ش کال يې په کابل کې ســترګې و غړولــې. ده ابتدايي تحصيلات په غزني کې سرته ورســول. ځوان غوث الدين په ۱۳۰۹ هــ ش کال له يوی څلويښــت کســيزې ډلې سره د صنايعو په ښــوونځی کې د نقاشــۍ د هنر د زده کړې لپاره شــامل شــو. تــر فارغيدو وروســته په همدې ليسه کې د ښوونکی په صفت وګمارل شــو. بيا د مخابراتو په وزارت کــې د پســتي موزيم د مديــر په حيث و ټاکل شــو. په ډېرو زياتو پستي ټکټو کې دده اثار موجود دي. په قندهار کې ډيرې مهمې او تاريخي پيښــې چې ډېــر کالونه يــې دوام کړی وو،دده پــه اثارو کې ليدل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اثار شل هنري اثرونه دي چې دریالیزم او رومانتزم په سبک انځور شوي دي. استاد غوث الدين په ۱۳٦۱ هـ ش کال کې د هنرمندانو د اتحادیې رئیس و. دده اثارو په اسیا، افریقا او په مصر کې لومړۍ جایزې تر لاسه کړي دي. همدارنګه دده اثارو په هندوستان او بلغاریا کې هم جایزې ګټلي دي. د اثارو شمیر یې له (۲۰۰۰) تر (۲۵۰۰) پورې رسیږي. هغه د پوهنې وزارت د هنر نښان او رښتین نښان تر لاسه کړي دي. استاد د ۸۵ کالو په عمر په امریکا کې مړ او په هغه ځای کې خاورو ته وسپارل شو.

تمرين:
تاسې په خپلو ولایتونو کې کوم هنرمندان پیژنئ؟ د مهمو اثارو نومونه یې واخلئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان له ملي موزيم سره پېژند ګلوي

موزيم داسې ځای يا ودانۍ ده چې د هيواد تاريخي او فرهنګي اثار په کې ساتل کيږي.د هنري او تاريخي نمونو ساتل په فرهنګي لحاظ د ډير ارزښت وړ دي. دولت د تاريخي اثارو د ساتنې لپاره موزيمونه ايجادوي. د افغانستان د ملي موزيم بنسټ په ۱۲۹۲ هـ ش کال کې د عجايب خانې په نوم کيښودل شو.په لومړنيو وختونو کې په هغه کې خطي نسخې،د قرانکريم تفسيرونه،په لاس ګنډل

شوي توکي،حربي وسيلې،بيرق او ....ساتل کيدل.دا اثار د ۱۳۰۷او ۱۳۰۸ هـ ش کالو ځان بوږ نوونکو پېښو او بريدونو لاندې راغلل او پاتې شونې يې په ۱۳۰۸ هـ ش کال کې يوې بلې ودانۍ ته يوړل شول او د کابل د موزيم تر عنوان لاندې يې خپل مناسب فعاليت پيدا کړ.په ۱۳۳۹ هـ ش کال د يونسکو د هئيتونو په مرسته د موزيم تشکيلات د علمي معيارونو په پام کې نيولو سره اصلاح کړای شول. د کابل موزيم په ۱۳۵۲ هـ ش کال کې د افغانستان د ملي موزيم په نوم ياد شو.

په ۱۳۵۳ هـ ش کال کې د هغه الماری او ويترينونه په عالي شکل ډيزاين شول،تر څو چې اثار يې ننداري ته کښيښودل شي او نوې ځانګې په کې جوړې شوې، تر څو د هغې بيا جوړونه تر سره شي. پر هغې سربيره هنري اثاريې فهرست بندي هم شول. د کورنيو جګړو په پيل سره په ډير تاسف چې ډير کالونه يې دوام وموند، ملي موزيم مناسبه پر اختيا ونه موندله.

د افغانستان په ملي موزيم کې د هيواد د بېلو بېلو سيمو ډير زيات شمير اثار په مختلفو پيرېو پورې، لکه: د ډبرو دورې،د برونزو دورې د اوسپنې دورې پورې اړه لري،ساتل کيږي.

سربيره په دې د لومړنيو مدنيتونو يو زيات شمير اثار، لکه: کريکو باختري مدنيت کريکو- بوديک مدنيت او د ګندهارا مدنيت په دې موزيم کې ساتل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اووم ټولګي د منابعو فهرست

۱- د ماشومانو او نوي ځوانانو د نقاشي د تدريس لارښود، د غلام محی الدين شبنم غزنوي اثر، ۱۳۸۰ هـ ش کال

۲- د لومړنۍ دورې د لومړيو، دويمو او دريمو ټولګيو د هنر د تدريس لارښود.کود نمبر ٤- ۵۳ و ۱۳۸۵

۳- د طراحی او نقاشی د طريقو لارښود.رويين پاکبار

٤- د تجسمي هنرونو جهاني مسلکي او حرفوي کود ۲۱- ۱۳۸٦،۳۵۸

۵- د تجسمي هنرونو اصول، ډاکتر محمد حسين حليمي

٦- طرح او شکل (کلاس مقدماتی من درما هاوس)، يو هانس ابتن.

۷- سود طراحي فنی و حرفوي کود ۹۲- ۳۵۹، ۱۳۸٦

۸- د ابتن د رنګ کتاب.

۹- د لاسي چاپ کارګاه ۱ فنی حرفوی کود ۲۰- ۱۳۸٤،۳۵۸

۱۰- د هنر دايرة المعارف،رويين پاکبار.

۱۱- د هنر تاريخ،ارزښت، کاميريج،د تهران نشرات،تهران،۱۳۸۰

۱۲- د نړۍ د هنر تاريخ،فنی او حرفوی کود ٤۰- ۱۳۸۵ او ۷- ۱۳۸٦،٤۷۰

۱۳- په تاريخ کې د هنر سير ۱،د پوهنځی نه مخکې کود۳- ۱۳۸٦،۵۹٤

۱٤- افغانستان (دمقالو مجموعه)ژباړونکی هوشنګ اعلم او مرتضی اسعدی

۱۵- د افغانستان د تاريخ فشرده فاروق انصاری د مطالعاتو مرکز،کابل،۱۳۸٦

۱٦- د افغانستان مختصر تاريخ،علامه عبدالحی حبيبی.

۱۷- د خط تاريخ او دافغانستان لرغوني ليکنې.علامه عبدالحی حبيبي.

۱۸- موزيم پيژندنه او د افغانستان د موزيمونو سره ديپارټمنټ اتنوګرافي او لرغون پيژندنه، د کابل پوهنتون د اجتماعي علومو پوهنځی،پوهندوی محمد رسول باوري- کابل ۱۳۷۵ کال.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library